

Oslo, 1. november 2016

Helse- og sosialkomiteen: Innspill Oslo kommunes budsjett 2017

Sex og samfunn har jobbet med seksuell og reproduktiv helse og rettigheter i 45 år. Vi driver en veletablert klinikk i Oslo hvor vi i 2015 tok imot omlag 22 500 pasienter. Vi holder seksualitetsundervisning for alle 10. klasser i Oslo og underviste i 2015 totalt 6 000 elever.

Vi gjennomfører ulike opplæringstiltak som blant annet opplæring om prevensjon ved alle landets høgskoler og universiteter med utdanningsforløp innenfor helsefag. Vi holder kurs med et bredt utvalg tema, inkludert transtematikk, personer som kjøper sex, hiv/aids og langtidsvirkende prevensjon (LARC), tilpasset ulike deltakergrupper. Vi mottar henvendelser fra hele landet per telefon og epost, både fra målgruppen og fra helsepersonell. Vi tilbyr også unge fra hele landet å snakke med oss via vår chat fire ettermiddager i uka.

1. Oppfølging av pasienter på PEP-behandling (posteksponeringsprofylaktisk behandling)

PEP-behandling er utviklet for personer som har vært i en risikosituasjon som innebærer mulighet for at personen kan ha blitt smittet med hiv. Etter at behandlingen er igangsatt ved Oslo kommunale legevakt, får pasienten tilbud om oppfølging hos fastlegen eller hos Sex og samfunn. Vi tilbyr pasientene samtale og rådgivning knyttet til seksuell og psykisk helse, og kan ved behov hjelpe pasienten med henvisninger til fastlege eller spesialisthelsetjenesten. Oppfølgingen er minimum tre timeavtaler etter oppstart med behandling, og i oppfølgingen registreres eventuelle bivirkninger av behandlingen, i tillegg til at vi gjennomfører smitteprøver. Pasientene kan få flere timer til samtaleoppfølging hos oss dersom de har behov for det.

Tilbudet om oppfølging hos Sex og samfunn ble opprettet etter et møte i Oslo kommunes hiv/aids-forum. Her kom det frem at ingen visste om disse pasientene fikk oppfølging eller om de ble overlatt til seg selv. Vi har hittil i 2016 hatt oppfølging etter 22 igangsatte behandlinger. To av disse har fått PEP-behandling to ganger så langt i år. En valgte å kontakte fastlege.

2. Tilbud til ungdom med hørselshemming

Helsesøster for hørselshemmede og Rådgivningskontoret for hørselshemmede har sett at få hørselshemmede ungdommer bruker helsestasjonen etter at tjenesten ble flyttet fra Oslo sentrum til Økern. De vet også at behovet for hjelp angående seksuell helse og prevensjon i denne gruppen er stort.

Sex og samfunn har startet et pilotprosjekt hvor vi tester ut bildetolkjeneste. Gjennom en app som heter T-meeting kan vi ved hjelp av nettbrett eller smarttelefon ringe en tolk som kommuniserer via video, lyd og tekst simultant. Vi slipper da å bestille oppmøtetolk på forhånd og kan foreta spontane samtaler og konsultasjoner. Tjenesten fører til at døve eller hørselshemmede får økt tilgjengelighet til våre tjenester.

Vi vil i løpet av høsten 2016 utvikle metode for hvordan vi skal gjennomføre konsultasjoner med hørselshemmede, slik at tilbudet kan bli tilgjengelig fra januar 2017.

3. Sexologisk rådgivning

Sex og samfunn har flere ansatte med kompetanse innenfor sexologisk rådgivning. I sexologisk rådgivning kan en få hjelp til å bedre sitt forhold til egen seksualitet og hvordan en er seksuell med andre. En sexologisk rådgiver kan hjelpe med å se sammenhenger og gi råd med tanke på hvordan en best mulig kan ha det godt som en seksuell person.

Noen ganger kan problemer knyttet til seksualiteten nylig ha oppstått, eller det kan være problemer som kan utvikle seg over tid. Noen ganger kan problemene løses med få samtaler, andre ganger tar det lengre tid.

Unge kan få tilgang til sexologisk rådgivning privat, men dette er svært kostbart og konsultasjoner kan koste mellom 750 og 1 200 kroner per time. Dette er penger som mange unge ikke har og vi er det eneste stedet som til nå har kunnet tilby dette gratis. Tilbudet om sexologisk rådgivning har tidligere blitt finansiert gjennom midler fra Helsedirektoratet, men de siste har vi selv finansiert dette, fordi vi mener det er viktig at unge tilbys denne tjenesten.

Vi har hittil i år hatt om lag 100 personer som har etterspurt sexologisk rådgivning og vi har i dag 12 på venteliste. De mest vanlige problemstillingene våre pasienter har er

smertetilstander ved samleie, ereksjonssvikt og tidlig utløsning, grensesetting og overgrep, samt seksuell orientering og kjønnsidentitet.

Vi vil oppfordre Oslo kommune til å bidra med finansiering av dette tiltaket i 2017.

4. Hurtigtest hiv for unge menn som har sex med menn

Sex og samfunn har siden juli 2014 tilbudt hurtigtest hiv for menn under 25 år som har sex med andre menn. Dette tilbudet gis på onsdager i tidsrommet 12.00-14.30 og kan benyttes ved drop-in eller timebestilling.

Per 30. september har vi gjennomført 147 konsultasjoner med 106 unike pasienter, sammenlignet med totalt 224 konsultasjoner fordelt på 53 unike pasienter. Hittil i år har tre pasienter testet positivt for hiv hos oss. Vi ser at unge har tillit til våre tjenester og at unge menn som har sex med menn derfor velger å komme til oss. Menn som har sex med menn benytter seg også i økende grad av ordinært tilbud på vår kveldsklinikk.

Vi har etablert avtale med infeksjonsmedisinsk avdeling OUS – Ullevål, slik at pasienter med nyoppdaget hivinfeksjon blir tatt imot første påfølgende hverdag. Det er også inngått avtale med Aksept – senter for alle berørt av hiv, slik at de pasientene som skulle trenge det kan få opphold ved en eventuell krisesituasjon.

Helsedirektoratet har tidligere finansiert dette tiltaket, men avsluttet finansieringen i 2015 da det ble vurdert til å være et Oslotiltak. I 2016 dekker vi inn dette med egne inntekter, men det vil være en stor utfordring for oss å kunne videreføre tilbudet i 2017 uten eksterne midler.

5. Handlingsplan for forebygging av uønskede svangerskap og abort

Handlingsplan for forebygging av uønskede svangerskap og abort ble behandlet i byrådet i 2014 og har en tilskuddsordning på 2 millioner kroner til frivillige og ideelle aktører som tilbyr rådgivning- eller veiledningstilbud. Sex og samfunn har i 2015 og 2016 fått midler til forebyggende helsearbeid over denne planen.

Handlingsplanen setter seksualitet på dagsorden, gjennom å øke befolkningens kunnskap om kropp, seksuell og reproduktiv helse og prevensjon. FUSA-prosjektet er inkludert i denne planen, og utvides i disse dager til bydelene Bjerke og St.

Hanshaugen. Planen setter også fokus på vanskeligstilte, og Sex og samfunns prosjekt er et tiltak for å øke kunnskap om seksuell og reproduktiv helse og rettigheter blant minoritetsetniske kvinner og menn.

Gjennom samarbeid med aktører som blant annet Voksenopplæringen i Oslo holder vi kurs om kropp, prevensjon og uplanlagt graviditet for personer med minoritetsetnisk bakgrunn. Vi ser ofte at denne gruppen mangler grunnleggende kunnskap om kroppen og kroppens funksjoner, og vi ser også at kvinner med minoritetsetnisk bakgrunn ikke har reell råderett over sin egen kropp og seksualitet.

Vi mener at vårt opplegg også kan brukes for å øke kunnskap hos andre grupper av befolkningen, for eksempel på asyl- og flyktningsmottak.

I tillegg ønsker vi å se på muligheten for å holde seksualitetsundervisning for Oslorussen, blant annet med et fokus på grenser og overgrep, prevensjon og seksuelt overførbare infeksjoner. Vi er i ferd med å etablere kontakt med prevensjonsansvarlig ved de ulike skolenes russestyrene for å se på muligheten til å inngå samarbeid.

Dessverre er ikke videreføring av handlingsplanen inkludert i forslag til budsjett for 2017. Sex og samfunn mener det fremdeles gjenstår mye arbeid på feltet, blant annet:

- Sterkere fokus på forebygging, gjennom mer og tidligere seksualitetsundervisning.
- Øke unges tilgang til selvbestemt prevensjon, inkludert langtidsvirkende prevensjon, blant annet ved å øke helsepersonells kunnskap om prevensjon, særlig langtidsvirkende prevensjon.
- Nå ut til flere vanskeligstilte, for eksempel minoritetsetniske kvinner og menn.
- Samarbeid mellom helsestasjonene slik at alle kjenner til hverandre og hverandres tilbud.

6. Seksuell helse - individuelt og i et folkehelseperspektiv

Seksuell helse handler om mye mer enn prevensjon, seksuelt overførbare infeksjoner og abort. Sex og samfunn ønsker et bredere fokus på seksuell helse, også på kommunalt nivå, og vi anbefaler at Oslo kommune utarbeider en samlet strategi for seksuell helse, slik det er gjort på nasjonalt nivå. I en slik strategi bør bredden av seksuell helse adresseres, og knyttes opp mot ulike relaterte aspekter ved innbyggernes liv.

I tillegg til en seksuell helseplan, savner også Sex og samfunn satsing på seksuell og reproduktiv helse og rettigheter i et folkehelseperspektiv, mer spesifikt i kommunens nye Folkehelseplan. Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter er temaer som berører hvert enkelt menneske gjennom hele livsløpet, og vi mener planen burde adressere dette.

Oslo kommune har utarbeidet en mengde handlingsplaner, og alle disse behandles separat. Sex og samfunn mener at alle relevante handlingsplaner burde vært inkorporert i den nye Folkehelseplanen. Å se hele mennesket i én plan vil kunne forenkle og forbedre arbeidet for å øke befolkningens helsetilstand.

7. Langsiktig planlegging

Sex og samfunn ønsker at planer, strategier og handlingsplaner er mer langsiktige enn vi ser i dag. For eksempel skal den nye Folkehelseplanen nevnt over vare fra 2017 til 2020. Sist vedtatte Folkehelseplan i Bergen kommune varer i perioden 2015-2025. Vi mener at mer langsiktige planer vil vise engasjement, forpliktelse og satsing politisk – og sende et viktig signal om denne satsingen i kommunen.

I tillegg vil vi også påpeke at flere av de eksisterende handlingsplanene er noe mangelfulle. Det er i noen tilfeller uklart hvor mye midler som settes av i de ulike planene, hvordan søkeprosessen foregår, hvem som får midlene og hvordan ulike prosjekt evalueres. For å oppnå resultater må disse planene fungere som politiske verktøy og tas med inn i budsjettarbeid. I tillegg må planene fungere som politisk verktøy for oss som aktører.